

BALLAI LÁSZLÓ

Szent Ferenc legendáriuma

© COPYRIGHT 2009, BALLAI LÁSZLÓ. MINDEN JOG FENNTARTVA.

MEGJELENT AZ „EZREDEVÉG” IRODALMI, MŰVÉSZETI ÉS TÁRSADALOMKRITIKAI FOLYÓIRAT
XIX ÉVFOLYAM, 2. (2009. FEBRUÁRI) SZÁMÁBAN.

EZ A MŰ AZ ÍRÓ HONLAPJÁRÓL, A [HTTP://BALLAI.VASAROS.COM/](http://ballai.vasaros.com/) OLDALRÓL SZÁRMAZIK.
A SZÖVEG BÁRMINEMŰ MEGVÁLTOZTATÁSA, VALAMINT KERESKEDELMI CÉLÚ SOKSZOROSÍTÁSA
CSAK A SZERZŐ KÜLÖN, ÍRÁSBELI ENGEDÉLYÉVEL LEHETSÉGES.
E-MAIL: BALLAI@VASAROS.COM

© 2009 VASAROS DOT COM

A minap egy antikváriumban – azon dobozok egyikéből, amelyekben a hagyatékból felvásárolt könyveket összedobálva tárolják – a kezembe került *Szent Ferenc legendárium*. Régi kiadvány, a húszadik század elejéről. Borítólapja és címlapja hiányzott. Amúgy, a sok forgatás ellenére, igen jó állapotban maradt, megszégyenítve a ragasztott könyvek korszakának első olvasás során széteső köteteit. Ez a példány nem ott nyílt ki. Lapoznom kellett.

Anyó – mert így neveztük nagymamát – soha egy percre nem állt meg. Ha nem főzött, takarított; ha nem takarított, kertészkedett; ha nem kertészkedett, kézimunkázott; ha nem kézimunkázott – a templomban volt. De minket sem hagyott pihengetni. Az istállóban, a széna mögött is megtalált.

– Hát már semmi dolgod nincs, hogy megint azt a fene könyvet bújod? – támadt nekem.

– De hiszen a gyerekek annyi mindent feladnak az iskolában nyárra – mentetetted bennünket Édesanya, amikor csínytevéseinket végighallgatta.

– Na, majd meglátod, milyen emberek lesznek, ha nem a munkához szoknak! – ellenkezett Anyó.

– Jaj, nem olyan világot élünk már. Tudással, tanulással mehet előre ma a gyerek.

– Lehet, hogy azzal mehet előre, de munkából fog megélni.

Mi csak vihogtuk Anyót Terikével, a húgommal. Mindig megtaláltuk a módját, hogyan tekeregjünk el olvasni. Egymás kezébe adtuk a könyvet. Az *Egri csillagokat*, a *Láthatatlan ember*, a *kőszívű ember fiait*. Nekem legjobban a Láthatatlan ember tetszett. Ezen össze is vitatkoztunk Terikével.

– Mi az, hogy az ember láthatatlan? – dohogott. – A Bornemissza Gergő, az aztán szerelmet bizonyít Vicuskának. Nem úgy, mint ez a makutyi Zéta, aki csak kullog az Emőke után, mindhiába.

Nagyon szerettük a hartai nyarakat. A hajókat, az uszályokat a Dunán. A *Kossuthot*, a lapátkerekes gőzöst, amelynek mindig integettünk. A házak tornácára kiakasztott piros paprika-füzérek látványát. Imre bácsit, a református kántort. Az öreg mindent megmutatott a harangtoronytól az altemplomig. Végül a maga főzte ribizliborral kínált bennünket. Erről persze, szólni sem lehetett senkinek. Nem is annyira az alkohol miatt, hanem mert Anyó katolikus volt. Érdekesnek találtuk a falusi gyerekeket is. Noha mindig gyanakodva néztek ránk. Mi mezítláb nem szívesen gázoltunk a tarlón. Nem ismertük a fűk-fák nevét. Sok mindent kellett végighallgatnunk:

– Olyan hülye volt, hogy csak akkor tudta megkülönböztetni a cseresznyefát a meggyfától, ha rajta volt a gyümölcs.

– Képzeld, nem látott még lovat elleni.

– Nem tudja, mit csinál a bognár.

Mindezt harmadik személyben. Mintha nem is rólunk beszélnének. De ők nem olvasták az *Egri csillagokat*. Ahogy Anyó sem. Soha nem értettük: ha ennyire hadilábon áll az olvasással, hogy tud olyan szépen írni? Enyhén jobbra dőlő gyöngybetűkkel. Melyekkel a Kossuth adó főzőötletei bekerültek a receptkönyvbe. Ha néha elhúzódott a mosás, ránk kiáltott:

– Ferkó, Teri, most használjátok az olvasástudásotokat!

Ha csak a legkisebb mértékben is eltértünk a rádióban hallottaktól, borzasztóan összeszidott bennünket: – Hát ezért bújjátok azt a sok nyavalya könyvet, hogy még írni se tanuljatok meg tisztességesen?!

A receptkönyvön kívül azonban Anyó keze ügyébe más valami is gyakran került; egy régi kiadvány. Elzárva tartotta az éjjeli szekrénye fiókjában. Csakis akkor vette elő, amikor mi már aludtunk. Legalábbis úgy hitte. Mit olvashat Anyó, az olvasás ellensége? Ezt feltétlenül meg kellett fejtenünk Terikével. A fiúk bonyolult haditervet módolnak ki a cél elérésére.

Viasszal mintát veszek a zárról, gondoltam, majd kulcsot csináltatok hozzá Sibala bácsival, a kováccsal. A lányok csak rákérdeznek arra, amire kíváncsiak: – Mit olvasol éjjelente titokban, Anyó?

A nagymama megverte Terikét.

– Hogy én, titokban? És hogy olvasok – húzott rá minden szavának nyomatékot adva a botjával. De Anyó igazságos volt. Engem is jól ellazsnakolt.

– Biztos te adtad az ötletet, te imposztor!

Én büszkén hordtam a sebeimet. Terike persze elpanaszolta a dolgot a látogatóba jövő Édesanyának. Nagyon összevesztek Anyóval. Azonnal haza kellett mennünk a Béke térre. Persze, nem volt az olyan nagy baj. Amit a falusi gyerekektől tanultunk, abból hónapokig uralkodtunk a pesti srácok felett.

– Tudod, hogy milyen bokorra húgyoztál?

– Láttál már tehenet elleni?

– Hát fejni tudsz?

– Hogyan szárítják a paprikát?

– Szereted a kolbászt? Mondd meg, hogyan füstölik!

És amikor maga a tér főnöke, Hőcs tornyosult fölém, hogy elég volt már ebből a falusi dumából, azt kérdeztem tőle, hogy erősnek érzi-e magát. Felröhögött. Mindenki tudja, hogy ő verhetetlen. Leköptem elé a földre.

– Ha erős vagy, vedd fel – mondtam.

Hőcs elvörösödött. Öklével az arcomba akart sújtani. De én megtanultam a hartai haveroktól, hogy a férfi mindig hordjon magánál bicskát. Kiléptem az ütés elől, és a bicskám nyelével a kezére ütöttem. Elsírta magát. A bandatársai kiröhögtek. Én lettem a vezér.

A következő évben sem mehettünk nyaralni Hartára. Ezt azóta sem értem a nőknél. Anya és leánya összevesznek valamin, és többé nem tárgyalnak. Csakhogy Anyó meghalt. Amikor Emőke lenyilasztotta magát a *Láthatatlan emberben*, sírtam. Ám a fájdalom, melyet akkor éreztem, százszor olyan erős volt. Ó, drága Anyó, ezért tiltottál az olvasmányoktól bennünket? Mert megneemesítik a valóság borzadalmát? Édesanya kímélni akart bennünket. Egyedül utazott a végbúcsúra. És mi ott voltunk. Mert Anyó minden temetésre elvitt bennünket. Terikével egymásba kapaszkodva zokogtunk.

– Most mondja a búcsúztatót a pap. A falubeli férfiak a vállukra emelik a koporsót. Felszentelik a sírt. A szentatya dobja a koporsóra az első göröngyöt. Utána Édesanya.

– Jaj, ne mondd tovább, Ferkó!

– Nincs tovább.

– Dehogynem, ahogy a sírhant magasodik. Majd rátűzik a keresztet...

Édesanya három évig nem tudott lemenni Hartára.

Egy nap így szólt hozzám: – Tizenöt éves vagy, már majdnem férfi. Veled talán el merek indulni. Rendeznünk kell a dolgokat.

A régi ház megpillantásakor tudatosult bennem végleg, hogy Anyó nincs többé. Mert hát titkon reménykedtünk Terikével, hogy a rossz álom véget ért, és újra Hartán nyaralhatunk. Az udvart felverte a gyom. A ház falaira felkúszott a folyondár. A belső helyiségekből pókhálók csüggtek alá. Nem, nem lehetnének ilyen állapotok, ha Anyó élne. Édesanya elmenekült. Körbekérdezi a szomszédokat, úgymond, hátha valaki érdeklődik a ház után. Torkomban kalimpáló szívvel léptem be Anyó szobájába. A rám törő félelmet legyőzte a kíváncsiság. Van-e jogom felfeszíteni a zárat? Az éjjeli szekrénye fiókjában benne hagyta a kulcsot. Anyó itt van! Azt akarja, hogy most találjam meg a könyvet, az egyetlen, amelyet forgatott.

A *Szent Ferenc legendáriuma* annál a résznél nyílt ki, melyben a szerzetes a halaknak prédikál. Háromszor is elolvastam. De nem találtam érdekesnek. Édesanya vette ki a kezemből a kötetet, mely a házzal együtt elkallódott. Akkor még nem értek el hozzám a szavak.

Csak az idő és a könnyek függönyén keresztül, harminc év múltán, ott az antikváriumban:

Eljöttem hozzátok, mert a templomban senkit nem találtam. Elhoztam nektek az Úr igéit, melyekre az embereknek már nincs szüksége. Nektek mondom el, hogy az ellenségek legyenek barátok, a barátok pedig testvérek, akik az Úrban egyesülnek, és soha nem hagyják cserben egymást. Mert az Úr maga a szeretet.

És a folyóból mindenfelől a szenthez úsztak a halak. A kövér harcsa, a fürge ponty, a kígyózó angolna, a lomha sügér, az iramlós csuka mind felütötték fejüket, és tátogva hallgatták a szózatot.

Az Isten egyetlen fiát áldozta fel, hogy megváltsa a világot. Titeket. Emlékeznetek kell erre. És nem csak vasárnap, a szentmise idején, hanem felkelés után és lefekvés előtt. Munka közben, pihenéskor, mindenkor. Most áhítat ül a szemetekben, és úgy érzitek, soha többé nem fogtok véteni az Úr rendelései ellen. Az ünnepi megindultság csak addig tart, amíg a hangom felettetek zeng. Prédikációimat rögvest elfelejtitek, amint visszadugjátok a fejeteket a vízbe – a mindennapokba. A harcsa marad nagytorjú és önző, a ponty hiú és részvételen, az angolna kiszámíthatatlan alakoskodó, a sügér buta és mindenre kapható, a csuka vérengző fenevad. De csak térjete vissza a lakhelyetekre, tegyétek a dolgotokat. Az Úr tudja egyedül, hogy miért teremtett benneteket.

VÉGE